

Sociale Raad Tilburg

Sociale Raad Tilburg
Spoorlaan 444
5038 CH Tilburg

Gemeente Tilburg
College van burgemeester en wethouders
Tav. wethouder dhr. Y. Çelik
Postbus 90155
5000 LH Tilburg

Tilburg, 1 oktober 2024
Betreft: SRT-advies "Beleidsnota Inburgering 2026 en verder. Welkom in Tilburg"
Kenmerk: 24/024

Geachte wethouder Çelik,

De Sociale Raad Tilburg (SRT) brengt hierbij zijn advies uit over de "Beleidsnota Inburgering 2026 en verder", de geactualiseerde versie van de "Beleidsnota InTilburgeren 2022-2026"

SRT-advies

Dit SRT-advies is gebaseerd op de conceptversie van de beleidsnota die wij hebben ontvangen op 13 september 2024 en op het gesprek met twee beleidsmedewerksters van de gemeente Tilburg op 18 september 2024. In de conceptnota ontbraken nog een aantal gegevens en tekstgedeelten die wel in het gesprek zijn toegelicht.

We gaan in dit SRT-advies in op een aantal bredere aandachtspunten en we benoemen diverse specifiekere punten.

Beleid actualiseren, uitvoering verbeteren

De huidige contracten voor de dienstverlening voor inburgering lopen eind december 2025 af. Dit betekent dat er een nieuwe Europese aanbesteding moet plaatsvinden om per 1 januari 2026 deze dienstverlening aan te kunnen bieden.

De SRT snapt dat er opnieuw Europees aanbesteed moet worden. Tegelijkertijd vinden wij het jammer dat dit zoveel tijd en energie kost, tijd en energie die we liever besteed hadden zien worden aan het verbeteren van het programma.

Het is goed dat tijdig werk wordt gemaakt van deze nieuwe aanbesteding. Er is nu voldoende tijd voor een gedegen evaluatie en er is straks voldoende tijd om het nieuwe beleid en uitvoering te implementeren. We hopen dat (ondanks de onzekerheden in landelijk beleid) in deze aanbesteding gekozen wordt voor een langere termijn zodat er continuïteit ontstaat in het programma en er ruimte is om werkenderweg zaken te verbeteren.

Er zijn landelijke ontwikkelingen die meegenomen moeten worden. Lokaal zijn er ervaringen opgedaan met het huidige beleid en uitvoering. In de "Tussenevaluatie Inburgering 2022 – 2026" wordt verslag gedaan van die ontwikkelingen, worden ervaringen gedeeld en leerpunten benoemd.

Zo wordt er geleerd van de praktijk van de afgelopen jaren met als doel om de dienstverlening de komende jaren te verbeteren.

De SRT onderschrijft van harte deze wijze van werken: op basis van een tussenevaluatie wordt de huidige beleidsnota geactualiseerd.

Samenwerkende organisaties

Uit de verhalen die wij horen over de huidige samenwerkende organisaties met betrekking tot inburgering, begrijpen wij dat de samenwerking goed verloopt en dat deze met de nodige flexibiliteit geregeld en vorm gegeven wordt.

De inzet van de gemeente is dat er nog beter en flexibeler samengewerkt wordt. Dit is als streven natuurlijk prima. De SRT wil hierbij wel aangeven dat er een spanningsveld is tussen een generalistische aanpak en een specialistische aanpak. De specialistische kennis en ervaring is van essentieel belang om maatwerk te kunnen bieden.

De SRT hoopt dat bij de nieuwe aanbesteding dat wat goed gaat in Tilburg en de stevige keuzes die gemaakt zijn in beleid en uitvoering behouden blijven. De inburgeraar (en zijn/haar gezin/familie) moet centraal staan.

De SRT adviseert als belangrijk criterium bij de nieuwe aanbesteding: een gedeelde visie van de organisaties die samen moeten werken op hoe zij samenwerken aan een samenhangend aanbod voor de inburgeraar. En met een gedeelde visie bedoelen we een visie die de organisaties samen besproken hebben en als uitgangspunt van hun werk hebben geformuleerd.

Het belang van taal

De Nederlandse taal kennen, kunnen spreken en lezen, is van essentieel belang om mee te kunnen doen in de samenleving. Dit lezen we ook in de beleidsnota en hier wordt dan ook stevig in geïnvesteerd. De SRT wil het belang van 'taal' graag nog eens benadrukken. Met taal bedoelen we taal in de brede zin: het gaat om begrijpen, spreken, lezen, schrijven. Niet iedereen heeft dezelfde capaciteiten om een taal te leren en daar wordt ook rekening mee gehouden. Aanvullende taaltrajecten zijn ook mogelijk na de inburgeringsperiode en kan bijvoorbeeld binnen een wijk of bij andere trajecten plaatsvinden.

Wij adviseren om het kennen van de taal (begrijpen, spreken, lezen, schrijven) steeds als prioriteit te blijven stellen en zo nodig vervoltrajecten of aanvullende trajecten aan te bieden.

Jongeren

25% van de inburgeringsplichtigen is jonger dan 25 jaar. Dat is een grote groep die vraagt om specifieke aandacht omdat er ook specifieke problemen zijn. Deze worden in de beleidsnota ook aangegeven.

Het betreft jongeren die nieuw in Nederland zijn en het gaat over jongeren die al langer hier wonen. Sommigen van hen hebben een groot verantwoordelijkheidsgevoel voor hun familie. Dit heeft gevolgen voor de prioriteiten die zij zelf stellen. Duidelijk is dat er voor deze groepen jongeren een ander aanbod en soms ook andere samenwerkingsverbanden nodig zijn.

Wat de SRT daarbij opvalt, is dat ook hier het 18-/18+ probleem speelt. In een zwak sociaal netwerk is dit een nog pregnanter vraagstuk. Dit vraagt uitdrukkelijk om aandacht.

De SRT adviseert om te zorgen voor een aanpak zodat bij jonge inburgeraars de overgang van 18- naar 18+ soepel verloopt.

Deze problematiek is jammer genoeg breder dan deze groep jongeren.

De SRT adviseert om hier ook breder naar te kijken en oplossingen te vinden die ook andere jongeren helpen bij die overgang naar 18 jaar.

De SRT vraagt zich af hoe de samenstelling van deze groep is wat betreft jongens en meiden. Ook dit kan iets voor het aanbod en de begeleiding betekenen.

Vrouwen

We vinden zowel in de Tussenevaluatie als in de Beleidsnota geen cijfers of gegevens over vrouwen en mannen. De SRT vindt het van belang om hier wel aandacht aan te besteden, zoals we ook in het SRT-advies uit 2020 aangegeven hebben¹. Als het over betaalde arbeid gaat, zijn het nog steeds eerder mannen dan vrouwen die daarop aangesproken worden, zowel in onze maatschappij als in andere culturen².

Nareizigers zijn vaker vrouwen en zij krijgen een afhankelijke asielvergunning. Dit betekent dat zij afhankelijk zijn van hun partner die wel een asielvergunning heeft. Als de thuissituatie niet goed of niet veilig is, is het heel lastig om daarin te handelen als iemand geen zelfstandig verblijfsrecht heeft. De SRT adviseert ook de positie van vrouwen op te nemen als een groep waar bijzondere aandacht voor nodig is.

Gezinsmigranten

Een deel van de gezinsmigranten die naar Tilburg komen, gaan het zonder ondersteuning niet of niet goed redden. Ook dit vraagt om maatwerk. Indien degene met wie zij één gezin vormen niet goed zijn ingeburgerd dan is de positie van de gezinsmigranten ook kwetsbaar omdat zij geen support hebben. Zij moeten, omdat zij zelf verantwoordelijk zijn voor de inburgering en bekostiging daarvan, veel zelf uitzoeken en regelen. Ook dit vraagt om een aanpak die de inburgeraar en zijn directe omgeving centraal stelt.

De SRT ondersteunt het voornemen om hen te ondersteunen bij hun integratie in de Tilburgse samenleving.

Financiële zelfredzaamheid

Tilburg heeft gekozen om inburgeraars op maat financiële begeleiding en ondersteuning te bieden in plaats van de eerste zes maanden alles over te nemen. De SRT is blij dat de gemeente tegen de landelijke richtlijn in voor deze werkwijze gekozen heeft. Er wordt goed onderzocht wat de verschillende personen nodig hebben en zelf kunnen en er is niet onnodig regie en zelfredzaamheid weggehaald bij mensen.

Als aandachtspunt willen wij hierbij nog meegeven dat het Nederlandse systeem van aanvragen, toeslagen, veranderingen in inkomen, een parttimebaan hebben, ingewikkeld is en makkelijk kan leiden tot vergissingen met alle gevolgen van dien.

De SRT adviseert dan ook om dit goed te volgen bij inburgeraars zodat er tijdig ondersteuning geboden kan worden en inburgeraars weten waar zij hun vragen kunnen stellen.

Als tweede aandachtspunt noemen wij de periode na de inburgering. Hoe lang worden zij dan gevolgd of kunnen zij een beroep doen op ondersteuning? Na afronding van de inburgering komen zij te wonen in wijken in Tilburg. Hoe wordt geborgd dat zij dan weten waar zij met vragen terecht kunnen?

Welkom in Tilburg - Welkom in de wijk

Tilburg heeft een mooi programma om nieuwkomers welkom te heten. De stap na de inburgering is ook een grote, namelijk deel worden van een buurt of wijk en daar je weg gaan vinden.

Het zal niet iedereen lukken om in drie jaar zelfredzaam te worden. In onze huidige complexe maatschappij is het voor een groep burgers niet meer mogelijk alles zelf te overzien en te regelen. Voor inburgeraars is dat niet anders. Dit vraagt wel onze aandacht om (grote) problemen te voorkomen.

De SRT stelt voor dat er een wijkprogramma "Welkom in de wijk" ontworpen wordt om zo structureel en doordacht nieuwkomers te verwelkomen in de wijk.

¹ SRT-advies "Beleidsnota Inburgering Tilburg 2021-2026", 2020 – 2026"

SRT-advies: "Beleidsnota Inburgering Tilburg 2021 – 2026" (socialeraadtilburg.nl)

² Simone Boogaarts en Floor ten Holder, "Arbeidstoeleiding vrouwelijke statushouders heeft tijd en ruimte nodig", Sociale Vraagstukken, september 2024

Arbeidstoeleiding vrouwelijke statushouders heeft tijd en ruimte nodig – Sociale Vraagstukken

In dat programma is onder andere aandacht voor nieuwe wijkbewoners die (nog) ondersteuning nodig hebben. Daarnaast worden mensen wegwijs gemaakt in de wijk en krijgen zo nodig op maat ondersteuning aangeboden.

Draagvlak in de samenleving

In de beleidsnota wordt aangegeven dat inburgeraars een sterk en veerkrachtig netwerk moeten opbouwen. Dat is inderdaad van belang en hier is in het inburgeringsprogramma ook aandacht voor. De verantwoordelijkheid voor het opbouwen van een netwerk ligt echter net zo goed bij de samenleving, bij wijken en bij inwoners die er al wonen.

De SRT vindt het van belang om die gedeelde verantwoordelijkheid voor het creëren van draagvlak in de samenleving te benoemen. Daarnaast is het van belang om ook op andere beleidsterreinen en bij andere uitvoeringsprogramma's dit op te nemen en te bespreken hoe hieraan gewerkt kan worden.

Sociale basis

Er liggen natuurlijk diverse directe lijnen naar de sociale basis. Daar gaan mensen wonen, gebruik maken van wijkvoorzieningen, participeren in de buurt. Kinderen gaan daar naar school en burens komen elkaar op straat tegen. In die wijken en buurten moet veel gebeuren. We zien wel de beweging naar de sociale basis en het wijkgericht werken begint vorm te krijgen. Die sterke sociale basis die er nodig is en die dit allemaal op kan pakken en ondersteuning kan bieden aan wijkbewoners die er nog niet.

Een belangrijke vraag is dan ook wat er moet gebeuren om die sociale basis te versterken. Deze vraag betreft het brede sociale domein en de middelen die er voor beschikbaar zijn.

De SRT adviseert om te zorgen dat die sociale basis verstevigd wordt en dat de middelen beschikbaar zijn om ook het vraagstuk van de inburgering van nieuwkomers vorm te kunnen geven, naast de andere vraagstukken die daar liggen.

Ervaringsdeskundigheid en ervaringskennis

Het is goed om te horen dat het college meer gebruik wil maken van de ervaringsdeskundigheid die aanwezig is in de stad. De SRT ondersteunt dit van harte. Ervaringsdeskundigheid is op verschillende momenten, plaatsen en manieren van belang.

Aangegeven wordt dat het college ervaringsdeskundigheid in wil zetten "om de culturele overbrugging vorm te geven". Dit roept bij ons nog geen beeld op wat er dan concreet gaat gebeuren. Hoe, wanneer en met wie zal dit ingezet worden? En wat is dan precies het doel? En is dit een éénmalige inzet of wordt er een structuur gebouwd waarin dit geborgd wordt?

De SRT adviseert om concreter te omschrijven hoe en met welk doel deze ervaringsdeskundigen gevraagd zullen worden om hun kennis in te zetten.

Een advies dat wij hier graag aan toevoegen is om een medewerker met ervaringskennis aan te nemen.

Een andere inzet van ervaringsdeskundigen is de Adviesraad Statushouders. Er wordt in de beleidsnota aangegeven dat deze adviesraad steeds betrokken zal worden om van hen te horen wat de ervaringen van inburgeraars zijn.

De SRT onderschrijft het belang van de Adviesraad Statushouders. Wij adviseren met regelmaat met hen in gesprek te gaan en (specifieke) onderzoeksvragen aan hen voor te leggen zodat zij de gemeente gericht van informatie kunnen voorzien.

Een derde aandachtspunt is gesprekken in de stad en in de wijken. Het is van belang om in de stad en in de buurten draagvlak te creëren voor nieuwkomers en te werken aan een gevoel van saamhorigheid. Daarbij is ook de inbreng van wijkbewoners van belang.

De SRT adviseert om de ervaringsdeskundigheid van wijkbewoners en nieuwe bewoners bij elkaar te brengen. Door het organiseren van bijeenkomsten en gesprekken kunnen beiden vertellen over hun

waarden en over hoe zij samen willen wonen en leven in een wijk. Zo kan vorm gegeven worden aan een gezamenlijke verantwoordelijkheid en aan wederkerigheid.

Monitoring en evaluatie

In de beleidsnota wordt apart aandacht besteed aan monitoren en evalueren. Deze worden omschreven als “essentieel om de effectiviteit van onze aanpak te waarborgen en tijdig bij te sturen waar nodig.”. Het belang van monitoren en evalueren is duidelijk. Het is van wezenlijk belang om te weten hoe beleid en uitvoering concreet vorm krijgen in de stad. Daarbij is het vooral van belang om te horen of beleid en uitvoering inwoners daadwerkelijk helpt.

De SRT adviseert om de opgehaalde gegevens in te zetten om waar nodig beleid en uitvoering bij te sturen.

Het tweede advies hierbij is dat monitoring en evaluatie zowel moeten gaan over kwantitatieve als kwalitatieve gegevens. Naast alle opgehaalde data moeten net zoveel verhalen en ervaringen van inwoners staan als informatiebron. Dus zowel tellen als vertellen.

In de beleidsnota wordt aangegeven dat er twee aanvullende aandachtsgebieden opgenomen worden in het inburgeringsbeleid. Aan de drie onderdelen, ‘Warm Welkom’, ‘Talentontwikkeling’, ‘Zelfredzaamheid & Veerkracht’, worden ‘bijzondere aandachtsgroepen’ en ‘ervaringsdeskundigheid en draagvlak’ toegevoegd. De SRT vindt dit waardevolle en noodzakelijke toevoegingen en het is van belang dat hier uitdrukkelijk aandacht voor is.

De SRT adviseert om de aandachtspunten ‘bijzondere aandachtsgroepen’ en ‘ervaringsdeskundigheid en draagvlak’ ook op te nemen bij de monitoring en evaluatie.

Tot slot

Mochten er naar aanleiding van dit advies vragen zijn of als u hier graag verder over in gesprek wilt met ons dan horen wij dat natuurlijk graag.

Met vriendelijke groet,
namens de Sociale Raad Tilburg,

Dion van den Berg,
Voorzitter Sociale Raad Tilburg